

SZÍNJÁTSZÁS SEPSISZENTGYÖRGYÖN A 20. SZÁZAD ELEJÉN 1900 – 1913

SALAMON SÁNDOR

E közleményt az ALUTA 1970-es évfolyamában **Színjátzás Sepsiszentgyörgyön a 19. században** címmel megjelent dolgozat folytatásának, egyben befejező részének szántuk. Az itt következő vázlat célja is ugyanaz, mint az első részé: a tényközlés, a felkutatott adatok nyilvánosságra hozatala.

A „színjátzás“ szón is ugyanazt értjük, amit az első rész „mérlegében“ megfogalmaztunk: a Sepsiszentgyörgyön vendégszereplő hivatásos vándortársulatok és az alkalmilag színpadra lépő műkedvelők színelőadásait.

A SZÁZADFORDULÓTÓL AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚIG

A 20. század meglehetősen észrevétlenül köszönt be Sepsiszentgyörgyre. Az újság nem sok figyelmet szentel a 19-es számnak. Igaza is van, semmi sem változott: ugyanaz a gazdasági-társadalmi képlet folytatódott 1900. január 1-én is, amely 1899. december 31-én fennállott.

A város lakosságát helyi problémák foglalkoztatják: a vízvezeték, a villanyhálózat szerelése, a polgári pártok vetélkedése a szavazók kegyeiért.

Tízezer lakos

Sorakozzon fel néhány emlékeztető adat a város századeleji fejlődéstörténetéhez:

Gödri Ferenc polgármester buzgólkodására a mai Iskola utca helyén, ahol akkoriban magánkertek terültek el, megnyitják a Szabadságot a Libocz utcával összekötő Mikó utcát.

Az újságban lelkes cikk népszerűsíti a sí-sportot.

1900-ban ifjú Nagy Elek kalapgyáros új befektetéssel szélesíti tevékenységi körét : megnyitja a város első gőzfürdőjét.

1903-ban a városi tanács és a polgármesteri hivatal a városház épületéből átköltözik a szomszédos épületbe, mai helyére, miután a dohánygyár elköltözik onnan és áttelepül az időközben felépült korszerű gyárépületbe a Szemerjai úton. Ettől kezdve a lakosság „városház“ elnevezéssel ezt az új, két emeletes épületet illeti, míg az egykori „csarnokot“, hol „régii városházának“, hol „színháznak“, hol „kaszinónak“ nevezi, mivel a városi tanács megürült helyiségeit a kaszinó veszi bérbe. Ugyancsak a kaszinó cserélteti ki 1903-ban a főbejárati lépcsőház falépcsőit kőlépcsőkkel. Ugyanebben az évben építik a díszterem karzatának második (déli) biztonsági lépcsőzetét, hogy tűz esetén könnyebben kiüríthessék a nagytermet.

1904-ben megállapították, hogy a nézőtéri mennyezet mestergerendája a keresztgerendákkal együtt az ötven évi fennállás után behajlott, a mennyezet közepén meg az oldalfalakon repedések támadtak. A város elhatározza a részleges renoválást : felkötik a gerendákat, eltüntetik a repedéseket és újrafestik a mennyezetet.

1908-ban, a villanytelep felavatása után a díszterembe és a színpadra is bevezetik a villanyt.

1904 és 1906 között készül el a vashíd az Olton.

1904. augusztus 22-én tartja egy brassói kiküldött az első szocialista népgyűlést Sepsiszentgyörgyön.

Októberben a városház egykori dekorátora, a brassói Bulhardt János végzi a megyeháza átalakított gyűléstermének díszítését.

1908-ban helybeli részvényesek gyufagyárat akarnak alapítani.

Napirenden van egy Sepsiszentgyörgyöt Földvárral összekötő vasútvonal tervezése.

Ugyancsak 1908-ban kezdeményeznek első ízben a városban betűvető tanfolyamot az írástudatlanok részére, valamint ingyenes „szabadtanításokat“ az iskolázatlan lakosok számára.

A „Jótkony Nőegylet“ is 1908-ban ünnepli fennállásának 30. évfordulóját.

A Tankó-vendéglőben két ízben is muzsikál Dankó Pista.

A színelőadásokat továbbra is a régi városház dísztermében, az 1899-ben felavatott színházteremben tartják. E színpadon vendégszerepel Blaha Lujza is. Megalakul és szorgosan tevékenykedik a Színpartoló Egyesület, Sepsiszentgyörgy belép a II. erdélyi színi kerületbe.

Az 1910-es népszámlálás eredménye: 10 000 lakos Sepsiszentgyörgyön.

A század első esztendeje

1900. február 15-én Gyergyószentmiklósról Sepsiszentgyörgyre érkezik **Fekete Béla** társulata. „Adni fogunk minden jó darabot és minden darabot jól” — hirdeti az előzetes. A bemutatkozó előadás meglepetést okoz a közönségnek. A könnyed operettmuzsikához szokott szentgyörgyi nézők érdeklődéssel fogadják Goldfaden Ábrahám héber dalművét, a **Szulamitot**. A komor biblikus hangulat, a soha nem hallott héber dalok mély benyomást keltettek a nézőkben.

Márciusban a már jól ismert **B. Polgár Gyula** lép fel az iskolai tanulók előtt. Június közepén **Tiszay Dezső**, a pécsi színház igazgatója Brassóból jövet 10—12 előadást hirdet Szentgyörgyön. Ő is műsorra tűzi a Szulamitot, sőt egy újabb Goldfaden dalművet is, a **Bar Kochbát**, az 1881. évi oroszországi pogromok hatására írt, az ellenállás szellemében fogant daljátékát.

Július 23-án, egy hétfői napon **Dankó Pista** és daltársulata jelenik meg a Tankó-vendéglőben, ahol Göre Gábor- és Durbints sógor-tréfákkal mulattatják a közönséget, Dankó Pista saját szerzeményű dalait muzsikálja.

Augusztusban **Zilahy Gyula** magánelőadó-est keretében tart „kacagó estélyt”.

Agrárszocialista darab

December 21-én **Fekete Béla** társulata visszatér a városba és mérész kísérletre szánja el magát: bemutatja Géczy Istvánnak, a Budapesten rendőrileg betiltott agrárszocialista irányzatú darabját, az **Anyaföldet**, melyben az alföldi aratósztrájkok egyik drámai mozzanatát dolgozta fel. A népszínművek Géczyje ezúttal alighanem Áchim András-i szemlélettel írta meg drámáját, ha a polgári sajtó kénytelen volt korholni és elítélni Feketéék kísérletét.

A **Hámán és Eszter** c. újabb héber dalmű után Feketéék Gerhardt Hauptmann **Takácsok**-ját tűzik műsorra. A konzervatív helyi lap cikk-

írója a szocialista jellegű darabot éppen úgy helyteleníti, mint az Anyaföldet. „Hamis intenciójúnak“ nevezi, mely a szocialista eszméktől, szerinte, még szüzi Háromszéken talajtalan. Állítására ugyancsak rácsfolt a valóság : e „szüzi“ közönség lelkesen tapsolt, tüntetett és megélvezte a Marseillaise-t.

Fekete Béla társulata 1901 januárjában is folytatja előadásait. Eljátszának egy egyfelvonásos operettet (Randevú a konyhában) K. Zathureczky Berta helyi szerzőtől. Sor kerül a Szulamit paródiájára is Szulamici címmel.

Augusztus 15-én Dankó Pista másodszor keresi fel a várost, újból a Tankó-vendéglőben muzsikál.

Az 1901-es esztendő a Színpártoló Egyesület megerősödésének, alapszabályzata érvényesítésének esztendeje. Az új évadra már nem a város, hanem az Egyesület tárgyal a színigazgatókkal és hívja meg **Micsey F. György** társulatát. Micsey hálából 20 százalékos kedvezményt helyez kilátásba az egyesület tagjainak.

A Szent Anna-tó boszorkánya

Az 1902-es esztendő szomorú színházi hírral kezdődik. Szatmáron betegen fekszik Csóka Sándor, pályatársai gyűjtést rendeznek a felsegélyezésére. Meghal Szigeti József, pár héttel később Feleki Miklós halálhírét hozzák a lapok.

Micseyék április 25-én érkeznek Szentgyörgyre és egy Brioux-darabbal nyitnak (**A bölcső**). Érdekesebb címeik : **Pillangókisasszony, Ocskay brigádér, A Szent Anna-tó boszorkánya, Cyrano de Bergerac, Kuruc Feja Dávid.**

A székelyföldi vonatkozású Szent Anna-tó meséhez ugyancsak K. Zathureczky Berta zeneköltőnő szerzett néhány dalt, szerzője a város régi ismerőse, Deréki Antal, az alkalmi darabok gyorstollú rögtönzője, az egyik Gábor Áron-feldolgozás írója, aki Szentgyörgyön ünnepelte színeszi működésének 35. jubileumát.

A Cyrano majdnem teljes bukással végződött szerepnemtudás miatt. A IV. felvonás előtt a közönség hazament. Micsey gyorstalpaló módszerére jellemző, hogy például Fényes Samu **Kuruc Feja Dávidjának** a bemutatóját azon az estén tartotta, amely napnak a délelőttjén volt az első próba.

Micsey június 2-án búcsúzik Szentgyörgyről, augusztus 30-án **Fehér Dezső** megy be két estére vegyes szórakoztató műsorral.

Októberben **Gáspár Jenő** játszik Nagyborosnyón, nincs hírünk arról, hogy Szentgyörgyre is bement volna.

Blaha Lujza vendégjátéka

Micsey 1903 tavaszán lemond az erdélyi színi kerületről s így a városnak ismét joga van válogatni az ajánlkozó társulatok között. A Színpártoló Egylet a város vezetésével egyöntetűen **Polgár Bélának** ad engedélyt bemenetelre. Társulata augusztus 26-án kezdi meg előadásait.

Polgárek műsorából figyelmet érdemel az első szentgyörgyi Maeterlinck-bemutató, a **Monna Vanna** és Moldován Gergely kolozsvári egyetemi tanár újabb román tárgyú színműve, a **Flórika szerelme**.

1904-ben több igazgató küld kérvényt a Színpártoló Egyletnek, mely **Szalkay Lajos** Brassóban időző társulatának ad játszási engedélyt. Februárban át-átruccannak Brassóból egy-két előadásra, hogy majd május és október havában folytatólagos előadássorozatot indítsanak Szentgyörgyön.

Szalkay május 21-re megnyeri vendégszereplésre az országos hírű népszínműénekesnőt, a „nemzet csalogányát”. Blaha Lujza férjével, Splényi Ödönnel Kézdivásárhelyről érkezik. Az állomáson a Színpártoló Egylet elnöke, Gödri Ferenc polgármester fogadja: „A mi szerény kis színházunk pedig csak most fog igazán a magyar színművészet templomává fölavattatni, mikor annak világot jelentő deszkáin maga a magyar nemzeti múzsa: Méltóságod lépik föl és teszi azt előttünk szent helyé”. Merészen ívelt felfelé az utóbbi száz évben a színész társadalmi tekintélye a kocsmaszíntől a polgármesteri fogadtatásig, a kóboros szekértől és megvetettségtől a bálványozásig.

Blaha Lujza a **Piros bugyelláris** Zsófi szerepében kezdi meg szentgyörgyi szereplését. Falrengető taps, bokkréták, virágzapor köszönti, szünetben a Nőegylet ezüst koszorút nyújt át neki. A **Tót leány** után a színházi krónikás a népszínmű fejedelemasszonyának nevezi. A **Náni** és a **Falu rossza** után május 23-án Blaháné visszatér Budapestre.

Szalkayék őszi műsorából kiemelkedik a **Bánk bán** s **A kőszívű ember fiai**.

Az első mozielőadás

Az Uránia mozgóképszínházi vállalat (mely ekkor még ismeretterjesztő előadásokat tartott) a hétfalusi csángó születésű Molnár Viktor államtitkár, a mozgóképek őszinte pártfogójának jóvoltából a Székelyföldet is felveszi útitervébe.

Az első mozgóképfilm vetítését Sepsiszentgyörgyön 1905. január 16-án tartották a színházteremben, majd azt követően 17-én és 18-án is volt előadás. Az ekkor már hat éves múlttal rendelkező Uránia filmvállalat **A modern asszony** című, a nőemancipáció kérdésével foglalkozó filmet vetítette első nap. Másnap az **Éjféλι nap országában** és a **Dalmácia** című dokumentum-film következett, harmadik napon **A tánc története** Pekár Gyula magyarázó szövegével.

A Színpártoló Egyesület

A II. erdélyi színi kerület megalakulása

Az 1899. esztendő történeténél jeleztük, hogy Szentgyörgyön is felvetődött egy színpártoló egyesület létesítésének gondolata. Vázoltuk célkitűzéseit is. A következő évben M. L. aláírással (Málik Lóránd) újabb cikk jelenik meg a lapban, mely követeli a színiügy intézményes rendezését és felhívja Gödri Ferenc polgármestert, a Műkedvelő Egyesület elnökét a szervezőmunka megkezdésére: „...egy kultúrvárosban a nemzeti neveléshez épp úgy hozzátartozik a színház, mint az iskola” — érvel a cikkíró és javasolja, hogy a tagsági díj legyen egyúttal bérleti előfizetés. Mikor összegyűl annyi pénz, amennyit a társulatok általában bérletgyűjtéssel össze szoktak szedni, pályázatot kell hirdetni a színiigazgatók részére. Aki közülük a legjobb társulatot és a legjobb darabokat tudja biztosítani, az kapjon játszási engedélyt: „Az első és főcél az: teremtsünk színpártoló egyesületet. Ennek segélyével meg leszünk kímélve harmad-, negyedrangú társaságoktól”.

A júniusban írt cikkre nem kél visszhang. Decemberben a cikkíró Md. (Málik Lóránd) felháborodva kommentálja azt a hírt, amely szerint Kolozsváron egy I. és egy II. rangú kerületre osztották Erdélyt, de Kézdivásárhelyt meg Sepsiszentgyörgyöt még a II. rangú kerületbe sem vették fel. (A rangot a bevételi lehetőség alapján állapították meg.) Málik szerint a kerületeknek a bevételi lehetőségre alapozott beosztása helytelen, mert az I. és II. kerületet a legjobb társulatok választják el, Szentgyörgynek és Kézdivásárhelynek továbbra is a leggyengébb társulatok jutnak majd. E mellőzés ellen csak a színpártoló egyesülettel lehetne védekezni.

1901 januárjában Sepsiszentgyörgyöt beosztják az V. színi kerületbe Dézs, Marosvásárhely, Nagyszeben, Brassó, Gyulafehérvár, Székelyudvarhely és Kézdivásárhely társaságában. Bizonyára attól való aggodalmukban, hogy a kerületben levő nagyobb városok maguknak kaparint-

ják meg a főidényt, s szentgyörgyiek augusztusban végre elhatározzák a színpártoló egyesület létrehozását. Egy szűkebb bizottság hozzáfog az alapszabálytervezet kidolgozásához. 1901 októberében közlik a lapban a tervezetet, melynek első két paragrafusát érdemesnek tartjuk itt is közölni :

I. 1.§. Az egyesület címe és pecsétje : „Sepsi-Szent-Györgyi Színpártoló-egyesület“ 1901.

II. Az egyesület célja :

2.§. Az egyesület célja Sepsi-Szent-Györgyön a magyar színügy érdekeinek előmozdítása. E célból a városi hatóság közbejöttével

a) olyan magyar színtársulatokat támogat erkölcsileg és anyagiilag, amelyek a művelt közönség kívánalmainak mindenben megfelelnek ;

b) megbírálja az igazgató által a szerepkör megjelölésével bemutatott névsor alapján a színtársulatot és zenekart úgy szám, mint képzettség tekintetében ;

c) megállapítja az illető színgazgatóval a bérletek árát, az egyesület rendes tagjai részére kedvezményt eszközöl ki, s szabályozza a napi helyárat is ;

d) abban az esetben, ha az erdélyi színikerület kötelékéből Sepsi-Szent-György város kilépne, az egyesület a városi hatósággal egyetértőleg mindaddig, míg ennek szüksége fennáll, évenként egy színi idényre rendes pályázatot hirdet s a tartandó közgyűlésen abszolút többséggel választja meg a színtársulatot.“

1901. december 22-én tartják az alakuló közgyűlést, melyen elnökké a Műkedvelő Egylet elnökét, Gödri Ferenc polgármestert választják. A választmány tagjai között találjuk Gyárfás Jenő festőművészt is.

Az egyesület az első megbízatást Micsey Györgynek adja, aki 1902-ben eleget is tesz ennek, miként azt az előbbi fejezetekben láttuk.

1902. nov. 26-án Marosvásárhelyt gyűlést tartanak az erdélyi színi kerületben érdekelt városok kiküldöttei. Sepsiszentgyörgy és Kézdivásárhely nem lépnek be a színi kerületbe, annak határozatait magukra nézve nem tartják kötelezőnek, hanem ragaszkodnak a pályázathirdetés jogához és elvéhez.

Így hívják meg 1903-ban Polgár Bélát, 1904-ben Szalkay Lajost. 1905-ben Fehér Károly nyeri el a város pályázatát s ettől kezdve 7 évig egyfolytában élvezi mind a közönség, mind a Színpártoló Egylet bizalmát.

Fehér Károly hét éves koncessziója

1905. november 15-én Fehér Károly társulata bevonul Szentgyörgyre. Deréki Antalt ismét a színészek között találjuk, s most sem mulasztja el,

hogy ne rögtönözzön helyi vonatkozású színművet. Feldolgoz egy Bethlen Gábor korabeli boszorkánypert, meséjét áthelyezi Sepsiszentgyörgyre. A látványos, hátborzongató műnek ezt a hangzatos címet adja: A sepsiszentgyörgyi vérbíró.

Sok felújítás mellett Fehérék műsorra tűzik a divatos újdonságokat is. Változatos műsorrendjükből kiemelkedik néhány figyelemre méltó előadás, így többek között Henri Bernstein A tolvaj című színműve, Ruttkay György Sötétség című drámája, mely a katonatisztek és civilek szembeállításával éles fényt vetett a kétféle erkölcs hordozóira.

Az operettirodalom népszerű újdonságai mind eljutottak Szentgyörgyre ezekben az években, így a János vitéz mellett a Lysistraté, Bob herceg, Tatárjárás, Aranyvirág, Gül baba, Varázskeringő, Hoffmann meséi, A víg özvegy, A komédiások.

A színházi rovat vezetői elismeréssel említik Ledofszky Gizella, Cse-rey Irma, Korda Sándor játékát.

A Dorrit kisasszony című Schönthan-vígjáték bemutatása után szenzációként jegyzi meg a cikkíró, hogy a színészek súgó nélkül játszottak.

Fehérék mellett egy-két napos előadásra kisebb társulatok is engedélyt kapnak, így például 1906 augusztusában a Folies Cabarett, 1908 júliusában Tábori Frida, Palásthy Sándor és Marcell kabaré-együttese, 1909 júliusában a Bonbonnière-kabaré Kőkény Ilonával és Virág Jenővel.

1908 december 12—13. napjain az ország legnagyobb utazó mozgófénykép vállalata, az Apolló Bioszkóp tart filmelőadásokat a színházteremben.

Az első Móricz-darab

1910-ben Fehérék áprilisban kezdik meg az évadot. Molnár Ferenc Liliomja és egy sereg dalmú után május elsején színre kerül Móricz Zsigmond Sári bírója. A Székely Nép május 3-i számában elismeréssel ír a kritikus az előadásról: „A Sári bíró akadémiai díjat nyert mű, még pedig magyar darab. Csak természetes, hogy fele közönsége volt, mint egy sívár operettnek. Móricz Zsigmond, a mű szerzője a magyar irodalom egyik jelese. Nyelve gazdag és kifejező; ha népies is, mégis választékos. Erős megfigyelő, kitűnő rajzoló. Néhány karakterizáló vonással híven és igazán festi meg a magyar parasztot. Darabjának meséje a falusi élet a maga intrikáival. De falusias igénytelenségében is vonzóan színes beállítása a bírói székért folyó küzdelemnek. Frappánsan megrajzolt alakjaival, eredeti meséjével Móricz azon az egészséges úton halad a magyar nép-

színműirodalomban, amelyen Gárdonyi a Borban, de az ő alakjai hívek és őszintébbek“.

Parasztbecsület

A Pillangókisasszony kedvező fogadtatása felbátorítja Fehér Károly társulatát, hogy újabb operaelőadással kísérletezzenek. 1910-ben másorra tűzik Mascagni egyfelvonásos operáját, a **Parasztbecsületet** és a szentgyörgyi közönség szívesen is fogadja az igényes muzsikát.

Színre kerül Henri Bataille **A botrány, A balga szűz** című drámája majd Lengyel Menyhért világsikert aratott japáni tárgyú darabja **A tájfun**, Molière-től **A fősvény**, Kisfaludy Károlytól a **Pártütők**.

1911. május 13-án **Pintér Imre** hirdet „Egyetlen művészt“ címmel ún. „családi estet“, amelyen ő maga tréfákat, Parlagi Kornélia dalokat adott elő.

Májusban **Kiséri Nándor** (máskor Ödön) készül bemenni kabaréműsorról Andor Ida társaságában.

Júniusban Fehér Károly utoljára megy be hét éves működése színhelyére. Molnár Ferenc **Testőrével** nyitja a nyári idényt. Színre viszi a **Sárga liliomot, A kormánybiztost**, Bródytól **A medikust**, majd a **Romeó és Júliát**. Egy szünnapon Fehérék beengedik Brassóból **Komjáthy János** társulatát, mely **A borral** mutatkozik be.

Fehérék számára megtörténik a kapuzárás és hét évi vendégeskedés után elbúcsúznak a közönségtől, majd átmennek Kovásznára.

Önálló színi kerületet a Székelyföldnek !

Fehér Károly 1905-ben elnyert hét éves koncessziója nem volt zavartalan. Több ízben is kénytelen volt megerősítésért folyamodni a színi kerülethez. Az történt ugyanis, hogy közben 1908-ban Kállay Ubul csíki főispán és színügyi mecénás mozgalmat kezdeményezett a székelyföldi városok önálló színi kerületének megalakítására. Augusztus 25-én megbeszélést is tartottak Tusnádfürdőn Festetich Andor elnökletével, melyen új kerületet alakítottak Sepsiszentgyörgy, Kézdivásárhely, Fogaras, Csíkszereda, Nagyenyed, Szászrégen, Gyergyószentmiklós, Tusnádfürdő, Előpatak és Kovászna benevezésével. Ez az új kerület Fehér Károlynak ítélte oda a koncessziót.

Októberben a Székely Nép közli a csíkszeredai Színpártoló Egyesület alapszabály-tervezetét, hogy annak mintájára a II. kerületben levő valamennyi helység alakítson hasonló egyletet, lehetőleg hasonló alap-

szabállyal, hogy ezáltal az egész II. erdélyrészi színi kerület egy nagy, egységes színpártoló egyesületté szerveződjék.

1909-ben a II. színi kerület csíkszeredai gyűlésén Sepsiszentgyörgy különvéleményt jelentett be, ragaszkodni kívánt a pályázathirdetés elvéhez, de leszavazták s továbbra is Fehér Károly kapott megbízatást. Áprilisban újabb két város, Dicsőszentmárton és Erzsébetváros csatlakozott ehhez a kerülethez.

Június 17-én a kerület Kovásznán gyűlésezett. Fehér Károlyt újból megerősítették bérletében.

1910 augusztusában Festetich nem véve tudomást a II. kerülethez történt csatlakozásról, vagy tévedésből, Sepsiszentgyörgyöt az I. kerületbe osztotta be, de öt nappal később a Tusnádfürdön tartott gyűlésen tisztázódott a helyzet, Szentgyörgy megmaradt a II. kerületben, melyhez most Torda is társult. Fehér Károly engedélyét ekkor 1911-ig hosszabították meg, amikor azután elfogadták Sepsiszentgyörgy javaslatát és áttértek a pályázati rendszerre.

Az 1911 februárjában Gyergyószentmiklóson tartott kerületi gyűlésre két pályázat futott be, a Fehér Károlyé és a Tompa Kálmáné. Júniusban Szentgyörgyön olyan hangok is hallatszottak, hogy Csíkszeredát előnybe fogják részesíteni az idény megválasztásakor, emiatt jó lenne kilépni a kerületből és önállóan meghívni Hidvégi Ernőt vagy a Brassóban működő Komjáthy Jánost. Végül is Szentgyörgy nem lépett ki a II. kerületből, elfogadta a többség indítványát, hogy Tompa Kálmán társulata lássa el a kerület városait színielőadásokkal.

Tompa Kálmán évei Szentgyörgyön

Tompa társulata 1911. november 4-én érkezik Szentgyörgyre Sudermann már említett drámájával, **A becsülettel**. Bemutatkozása nem gerjeszt bizalmat, díszlettára elégett, kénytelen szegényesen állítani ki a darabokat. Az újjászervezett társulatban sokan vannak, akik még sohasem jáaszottak együtt, ahány színész, annyi féle játékstílust képvisel. Néhány vígjáték és operett után Tompa igényes előadással hódítja meg a közönség rokonszenvét. Színre viszi Tolsztoj Leó híres regényének drámaváltozatát, a **Karenin Annát**. Katona József születésének 120. évfordulóján a figyelmes igazgató műsorra tűzi a **Bánk bánt**, ezzel nemcsak a közönség, a sajtó elismerését is kiérdemli.

1912 januárjában Tompa átmegy Fogarasra, onnan küldi a Székely Népnak érdekes levelét (megj. a jan. 9-i számban), mely nemcsak Tompa mentségét szolgálja, hanem rávilágít a tőkés korszak színjátszásának minden kerékkötőjére :

„Ma, amidőn már minden nagyobb város féltve őrzi színészetét és annak **ingyen színházat** és még szubvenciót is ad, addig Erdély városainak legtöbbje mindent pénzért ad az igazgatónak és amellett oly anyagi terheket rónak reá, hogy amelyik igazgató itt fáradságos munkájáért pénzt akar szerezni, úgy annak valóban garasos üzletembernek kell lennie és akkor társulata létszámát a minimálisra kell leszállítani és akkor hol marad az ideális kultúrmisszió? hol a poétalélek? hol a drámai művészet és irodalom fejlesztése? Amikor tudjuk, hogy a közönség ízlése az üzletember-színigazgatók révén teljesen megromlott az ízléstelen és selejtes operettek előadása miatt! Amikor tudjuk, hogy alig van drámai közönség és mégis adjuk! Ilyen körülmények között egy ideális lelkű és gondolkodású színigazgatót nem gáncsolni, de megbecsülni kell, még akkor is, ha néha gyöngébbet nyújtana s ha pedig művészi fokig emelkedőt produkál, úgy azt, bárki legyen is, hozsannával és szeretettel kell felkarolni, támogatni“.

A továbbiakban védekezik a sajtó vádjai ellen. A szombathelyi színházégéskor díszlettára odaveszett. Beóthy Lászlótól vett öt új szobadíszletet, de azok igen magasaknak bizonyultak a vidéki színpadokon. A terem fűtetlenségéről nem ő tehet, a város csak két szekér fával segítette, 15—18 napig saját pénzén vett fával fűttetett, reggeltől estig:

„És fűtettem és fűtettem, de mindhiába, mert az utolsó előtti napon sült ki, hogy a színház padlásán, az összes nyári szelelő ajtók tárva-nyitva vannak, és én fűtettem az utcát, a főteret, az én keserves garasaimmal“.

A levél végén még egyszer leszögezi művészi igényességét. Kijelenti, hogy mindig jobban örült, ha komoly darabokat játszhatott fél ház előtt, mintha silány művet egész ház előtt.

Az első mozi megnyitása Szentgyörgyön 1912-ben

Az új esztendőben, február 16-án **Árnyai Károly** komikus és artista estjét nézte végig a város közönsége.

Csíkszeredában újból gyűlést tartott a II. színi kerület, melyen Sepsiszentgyörgyöt ismét Málík Lóránd képviselte. Ezen a gyűlésen elhatározták Tompa Kálmán szerződésének 1914-ig való meghosszabbítását és Petrozsény felvételét a színi kerületbe.

Február 24-én a városház dísztermében megnyitották a város első moziját „**Villamos színház**“ elnevezéssel. Az ünnepi műsor ez volt:

1. Tunis és Tunesia (Tájleírás, tripoliszi jelenetek, csatajelenet.) 2. Nick Kartel és értelmes kutyája (detektív történet). 3. A Fekete-tenger zivatar közben. 4. A három barát (komikus jelenet). 5. Az indián nő áldozata (romantikus indiai történet). 6. Max lovagias ügye. 7. A sejtelem (tréfás jelenet). 8. Rosalia nászéjszakája (főleg mulatságos).

A mozi ettől kezdve 1949-ig 37 éven keresztül mindig osztozott a termen a színtársulatokkal. Az indulás évében hetenként kétszer, szerdán és vasárnap volt mozielőadás, 1,20 ; 1 ; 0,60 ; 0,20 korona helyárral, az árvaházi gyermekek részére díjtalan bemenettel.

Műsora eleinte szerényen a hírek között húzódik meg az újságban, majd fokozatosan nyomul be a köztudatba s rohamosan olyan népszerűsége tesz szert, hogy a lap alig egy hónap működés után már állandó rovatot nyit a mozinak.

Ekkor még nem pergetnek egész estét betöltő játékfilmeket, hanem rövid jeleneteket, kisfilmeket, színes állóképeket és mai szóval ún. „dokumentum-filmeket“.

A filmkockákhoz német nyelvű kísérőszöveg szolgáltatja a magyarázatot. Az újságírók javasolják — minden bizonnyal a közvélemény hatására —, hogy a mozi alkalmazzon egy kikiáltót, aki magyarul is elmondja a felirat szövegét.

Ugyancsak a lap javasolja a rendőrségnek is, hogy nézzen utána a karzaton elhelyezkedő fiatalságnak, mely fölöttébb csintalankodik a sötétség leple alatt. Ugyanakkor figyelmezteti az olvasókat, ne legyenek emiatt a mozi ellenségei, mert „a hiba az emberekben van, nem a moziban.“

Bérharcok a színészvilágban

Májusban újból ellátogat a városba egy kabaré-társulat, mégpedig a **Pintér Imréné**.

A helybeli sajtó különös híreket vesz át más lapoktól : a vidéki színigazgatók kartellbe akarnak tömörülni, hogy egységesen lépjenek fel a színészekkel szemben a gázsik leszorítása érdekében. Miskolcra felhívás indul ki, hogy a színészek is szervezkedjenek az igazgatók ellen, s védelmezzék meg minimális bérüket. Kár, hogy a lapból nem tudjuk meg, milyen visszhangot keltett ez a hír a Székelyföldön vendégszereplő társulatoknál.

Tompa Kálmán küzdelmei 1912-ben

Előleges jelentés után Tompa Kálmán társulata október 26-án kezdi meg előadásait újból, Szentgyörgyön. Egész sor már ismert színdarab között Földes Imre Nincs tovább című társadalmi drámáját és Tolsztoj Leó Farkasok című egyfelvonásosát méltathatjuk figyelemre.

A Székely Nép novemberi és decemberi számai sűrűn foglalkoznak Tompával meg a II. színi kerület sorsával. Kétoldali csalódásról számol be a lap. Az igazgató csalódott, mert nem találta meg a számítását. Ő „íz-ig-vérig művészember... az idealizmus pedig nem ad kenyeret“, ezért kénytelen a pénzt sejtető operettet hajszozni, noha ő mindig klasszikus színész volt. „Nem rójuk fel neki — írja „il“ —, élnie kell s ehhez slágerek kellene“. Az igényesebb közönség is csalódott, mert felcsigázott várakozásra nem talált művészi kielégülést. A gyenge társulatban nem akadt elfogadható énekes, és minden darabot egyetlen árva díszletben mutattak be. A színi kerület összetételét is hibáztatják, négyöt „bedolgozott“ város többet ér — írja a lap —, mint a sok kis apró helység, mert az utaztatással a költségek növekednek, felemésztik a bevétel javarészét. A cikkíró javaslatot tesz új kerület alakítására: a pályázatot elnyerő társulat az év 12 hónapjából ötöt töltsön Marosvásárhelyen, hatot felváltva Tordán, Csíkszeredában, Sepsiszentgyörgyön, egy hónapig pedig legyen szünet.

Hangok a színészet államosításáról

Tompa a telet Petrozsényben, 1913 tavaszát Kézdivásárhelyt és Gyergyószentmiklóson tölti.

Májusban **Pintér Jenő** és **Parlagi Kornélia** művészetet tartanak Szentgyörgyön s egy fiatal szalonkomikust is magukkal hoznak, **Dési Jenőt**.

Júniusban Tompa Kálmán feje fölött összecsapnak az anyagi gondok hullámai, lemond a második színi kerületről. Thália az egész országban válságba jut, minden felé buknak a társulatok. A II. kerület iránt két igazgató is érdeklődik: Mezei Béla és Szabados László. A Színpartoló Egyesület nem akar beleegyezni abba, hogy a kerület ismét egyetlen társulatot szerződtessen évekre. Szentgyörgy ismét önálló akar lenni, megint felveti a pályázat gondolatát, de a kerületi gyűlésen ismét leszavazzák, és szeptember utolsó napjain Szabados Lászlónak adnak concessziót.

Október végén az újság hosszabb könyvismertetést szentel Fodor Oszkár „A vidéki színészet az állam szolgálatában“ című új könyvének,

melyben a recenzió írója — nem minden célzatosság nélkül elmélkedik a vidéki színészet államosításának időszerűségéről. Az állami szubvenció megkímélné a közönséget az olcsó népszerűséget és pénzt hajhászó igazgatók elvtelen műsorpolitikájától, a színészt pedig a nélkülözéstől, a létbizonytalanságtól.

Az utolsó társulat a háború előtt

Szabados László társulata 1913. november 18-án érkezik meg a városba, és a **Buksi** című operettel mutatkozik be. Több operett és zenés bohózat után színre kerül Bernsteintől **A titok** és Hebbeltől a **Judit**. Goethe, Schiller, Hauptmann után most a német dráma e különös magányos nagyságát is megismerhette a szentgyörgyi közönség. Az év hátra levő napjai gyorsan peregnek, színtársulat és közönsége mit sem sejtve fordul be a vést hozó 1914-es esztendőbe, melyben kitör az első világháború.

A műkedvelőkről

Harmath Domokos, az 1881-ben alakult Műkedvelő Egyesület fáradhatatlan szervező képességű, kezdeményező erejű választmányi igazgatója nyolc évi rendkívül hasznos, építő tevékenység után lemond tisztségéről. A 90-es években a műkedvelői mozgalom még eleven, bár Harmath Domokos lemondása után már csak alkalmilag verődnek össze a szereplők, intézményes, állandó egyesületi tevékenységről már nem beszélhetünk. A színházterem 1899. évi felavatásán még sikerrel eljátszák Herczeg Ferenc **Három testőr** című vígjátékát, aztán egyre kevesebbet olvashatunk róluk. Az egyesület díszelnökévé Gödri Ferenc polgármestert választják, de őt közéleti tevékenysége meg a Színpártoló Egyesület körében végzett munkája elvonja a műkedvelői mozgalom ösztönzésétől. A huszadik századba fordulva, a színi kerület megalakításával a város hívatásos színelőadásokkal való ellátása szervezettebb formát ölt, így a műkedvelő színjátszás veszít jelentőségéből. A játzsási engedélyt nyert igazgatók az előadások tömkelegével ostromolják a közönséget, hogy kellő jövedelemre, sőt némi nyereségre tegyenek szert. A falvakat ritkábban látogatják, mert a társulat ide-oda szállítása költséges, falun pedig legfeljebb egyetlen estén telik meg a nézőtér, ezért a városokat keresik fel előszeretettel, ahol három-négy hétig egyfolytában játszhatnak. Amilyen mértékben csökken a műkedvelés jelentősége városon, éppen olyan mértékben nő falun. A 19. század mintegy 20 hely-

ségben tartottak előadásokat. A húszadik század elején pedig az alábbi helységeken volt műkedvelő színelőadás :

Albis : Az ördög mátkája 1902. — **Alsócsernáton** : Ágnes asszony 1900, Falu rossza 1901. — **Angyalos** : Falu rossza 1903. — **Árpatak** : Falu rossza 1909. — **Árkos** : Parasztasszony, A régi szerető 1903, Sárga csikó 1909, A betyár 1910. — **Barót** : A tót leány 1900. — **Bikfalva** : Hol a hozomány, Katonásan, Virágfakadás 1911, Gyímesi vadvirág 1913. — **Bodok** : Falu rossza 1901. — **Bükszád** : 1910. — **Dálnok** : Sárga csikó 1902, Az igmándi kispap 1903. — **Előpatak** : A tót leány 1911, Falu rossza 1913. — **Feldoboly** : Falu rossza 1909, Ágnes asszony 1911. — **Illyefalva** : Nőuralom 1900. — **Kálnok** : Falu rossza 1901, A vereshajú 1913. — **Keresztvár** : A cigány, Holdkórosok 1911. — **Kilyén** : Az ördög párnája 1899—1900. — **Kovászna** : Sárga csikó 1900, A bor 1902, Két Emil 1912. — **Kökös** : több egyfelvonásos 1908, 1911. — **Kőrispatak** : Felhő Klári, Gyímesi vadvirág 1900, Az ördög mátkája 1908. — **Lisznyó** : Az ördög mátkája 1911. — **Maksa** : A régi szerető 1912. — **Málnás** : Piros bugyelláris 1913. — **Mikóújfalu** : Falu rossza 1906. — **Nagyajta** : Gyímesi vadvirág 1903. — **Nagybacon** : A betyár kendője 1900. — **Nagybarosnyó** : A cigány 1901, Cox és Box, A sztrájk 1903, Gyímesi vadvirág, Parasztkisasszony 1906. — **Oltszem** : Falu rossza 1913. — **Orbaitelek** : Piros bugyelláris 1910. — **Réty** : A kis zseni (egy felv.), A tolonc 1909, A vén bakancsos... 1913. — **Szárزازta** : 1912. — **Szentivánlaborfalva** : Peleskei nótárius 1900. — **Szentkirály** : Isten keze 1902, A vereshajú 1910. — **Zabola** : A képviselő úr 1903. — **Zágon** : Gyímesi vadvirág, A végrehajtó (egy felv.) 1900, Rodostó (Geczy-Lampért Mikesszínműve) 1906. — **Zalán** : Peleskei nótárius 1900. — A megye másik városában, **Kézdivásrhelyt** : Huszár szerelem 1902, 1911.

A legélénkebb műkedvelői élet színhelye Nagyborosnyó és Zágon volt.

Mérleg

A húszadik század első 13 esztendejének mérlege több tekintetben hasonló eredményt mutat a 19. századéval : a vándortársulatok elévülhetetlen érdeme, hogy ébren tartották a közönségben a színházlátogatás igényét, biztosították a színházi élet folytonosságát Sepsiszentgyörgyön, ritkább alkalmakkor művészi élményben részesítették a nézőket leggyakrabban pedig kielégítették szórakozási igényét.

Ebben az időszakban mintegy 20 társulat vagy kis-együttes keresi fel a várost. Fehér Károly, Tompa Kálmán és Szabados László társulata több évig is játszik a főidényben Szentgyörgyön.

A vándortársulatok káros befolyása abban nyilvánult meg, hogy rontották a közizlést a sekélyes, csupán szórakoztató darabok tömkelegének színrevitelével. Mentségükre szolgál az a körülmény, hogy államségélyben nem részesültek, a bevételből tartották fenn magukat s így keservesen küzdöttek a megélhetésükért.

Az utókor elismeréssel állapítja meg, hogy a művészi becsvágy nem egyszer fölébe kerekedett a krajcáros gondoknak, s a merészebb és öntudatosabb igazgatók a kísérlettel járó kockázatot is vállalták. Így kerülhetett színre 1900-ban Géczy István agrárszociálista irányzatú **Anyaföldje**, Gerhart Hauptmannak forradalmi hangvétellű **Takácsokja**, Bródy Sándor **Tanítónője**, **Medikusa**. E társulatok tartják műsoron a **polgári dráma** jobb darabjait (Hebbel, Scribe, Sardou, Augier, Sudermann, Echeveray, Ohnet, Bataille, Brioux, Bernstein, Molnár Ferenc, Lengyel Menyhért, Bíró Lajos, Herczeg Ferenc műveit). Ebben az időközben a **klasszikusok** a modern drámával szemben ritkábban jutnak szóhoz, mindössze öten képviselik a halhatatlan repertoárt: Shakespeare (**Rómeó és Júlia**), Molière (**A fősvény**), Schiller (**Haramiák**), Katona József (**Bánk bán**), Tolsztoj Leó (**Karenin Anna**).

A népszínmű továbbra is a legnépszerűbb drámai műforma marad, de a hagyományos darabok után eljut Szentgyörgyre e sajátosan magyar irodalmi képletnek a tetőzésén keletkezett két darab is: **A bor** Gárdonyi-tól meg a **Sári bíró** Móricztól.

Bebocsátást nyer a városba az újromantikus dráma is: Rostand **Cyrano de Bergerac**-ja, Maeterlinck **Monna Vannája**.

Ez a másfél évtized is megtermi a román tárgyú darabot, Moldován Gergely **Flórika szerelme** című népies színművét.

Az előző századhoz képest a legszembetűnőbb vívmánya az új századnak a két oldali **szervezkedés**: szervezkedik a **közönség** és szervezkednek a **társulatok**. A szervezkedést az **érdekvédelem** teszi szükségessé. Az **országot színi kerületekre osztják**, ami a tőkés gazdálkodás nyelvére fordítva annyit jelent, hogy a direktorok felosztják maguk között a „piacot“. A tehetősebb, nagy társulattal, tetszetős díszlettárral rendelkező igazgatók az I. kerületért versengenek, amelyben a nagyvárosok találhatóak: Kolozsvár, Nagyvárad. A közönség színpártoló egyesületeket szervez a maga érdekvédelmére: meg akarja magát kímélni a gyenge társulatok élösködésétől, másfelől a bérlet-előfizetés vállalásával kedvezményes belépőjegyhez óhajt jutni. A sepsiszentgyörgyi színpártoló egyesület a II. kerülethez tartozik s minduntalan javaslatot tesz a „szabadverseny“, tehát a pályázati rendszer elve mellett, de mindannyiszor lezavazzák, noha abban a korban valóban a pályázathirdetés lett volna a

legdemokratikusabb és egyben a legtisztességesebb szerződéskötési vezérelv, mely a minőség érvényesülését és a változatosságot biztosította volna a város közönségének.

A színészek világában jelentkező bérharcok, a színész anyagi és társadalmi helyzetének megjavítását követelő hangok előre vetítik a színház intézményessé tételének szükségességét.

A HIVATÁSOS SZÍNÉSZET MŰSORA SEPSISZENTGYÖRGYÖN A 20. SZÁZAD ELEJÉN 1900 – 1913

(Ugyanaz a mű, ha többször került is színre, csak egyszer szerepel a jegyzékben, mégpedig a bemutatása évében. A bekezdések élén álló nevek a társulatok igazgatóit jelölik. A múlt században Sepsiszentgyörgyön már bemutatott színdarabok, ha a 20. században felújításra kerültek, helyet kaptak e jegyzékben.)

1900

FEKETE BÉLA : Szulamit — Álarcosbál — Szegedi menyecske — Cigányvér — Kölcsonkért feleség — Béni bácsi — Domi, az amerikai majom — Nők az alkotmányban — A haramiák — A kápolnai csata — Cigánybáró — Méltóságos csizmadia — Krach Móni — Egy magyar huszárkáplár Bécsben — Bolondok Háza — Himfy dalai — Gyurkovics lányok — Aranykakas.

POLGÁR GYULA : magánest.

TISZAY DEZSŐ : Kurucfurfang — Menyem — Az unatkozó király — Házi béke — Kleopatra — Névtelen levelek — Bar Kochba — Gésák — Az igmándi kispap — Niobe.

ZILAHY GYULA : magánest.

FEKETE BÉLA : Amit az erdő mesél — A király házasodik — Anyaföld — Hámán és Eszter — Takácsok.

1901

FEKETE BÉLA : Csókon szerzett vőlegény — A tartalékos férj — A végrehajtó — Cremonai hegedűs — Randevű a konyhában — Egy jómadár — Lili — Sárga csikó — Szulamici (a Szulamit paródiája) — Felhő Klári.

1902

MICSEY F. GYÖRGY : Bölcső — Lotti ezredesei — A bor — Vörös talár — Báránykák — Görög rabszolga — Titkosrendőr — Asszonyregiment — Peleskei notárius — Ocskay brigadéros — Bolond — San-Toy — Piros bugyelláris — New York szépe — Dr. Szeleburdi — A kis szőkevény — Svihákok — A bőregér — Aranyember — A Szent Anna-tó boszorkánya — Cyrano de Bergerac — Kuruc Feja Dávid — Teknősbéka — A postás fiú.

FEHÉR DEZSŐ : vegyes műsor.

1903

POLGÁR BÉLA : Bob herceg — Doktor úr — Bajusz — Aranylakodalom — Katalin cárnő — Flórika szerelme — Monna Vanna — Casanova — Drótostót — Baba — Bottyán generális.

1904

SZALKAY LAJOS: Mi történt az éjjel — A falu rossza — Primadonna — Családi örömök — Tavasz — A tót leány — Vándorlegény — Takaró — Bánk bán — Éjjel az erdőn — Suhanc — Aranyvirág — A kőszívű ember fiai — Ádám és Éva — Ember-evő — A hajdúk hadnagya — Eleven ördög — Nebáncsvirág.

1905

FEHÉR KÁROLY: Az emigráns — Lysistraté — Diákélet — Szaharai konzul — Szókimondó asszonyság — Tetemrehívás — János vitéz — A cigány Kispajtás — A sepsiszentgyörgyi vérbíró — Kati bácsi — Aszfaltbetyár — Csöppség — Próbaházasság — Bolygó görög — Boszorkány — Virág Sándor — Jericho falai.

1906

FEHÉR KÁROLY: Leányka — A férfi múltja — Gül baba — Üdvöske — A szobalány — A koalíció — Mulató istenek — Helyre asszony — Leszámolás — Fehér Anna — Koldusgróf — Sárdi-ház.

FEHÉR KÁROLY: Varázskeringő — Az ördög — Vasgyáros — Bányamester — Bernát — A tolvaj — Diplomás kisasszony — Hoffmann meséi — Dorrit kisasszony — Milliárdos kisasszony — Vig özvegy — A tanítónő — Ingyenélők — Orpheus — Naftalin — Asszony — Tatárjárás — A tolonc — Vigadó özvegy (paródia) — Nincs elvámolnivalója? — A bálkirálynő — Keserű mézeshetek — A császár katonái — Viola — Dollárkirálynő.

1909

FEHÉR KÁROLY: A csókkirály — Komédiások — Fuzsitus kisasszony.

BONBONNIÈRE KABARÉ estje.

FEHÉR KÁROLY: Forradalmi nász — A harang — A molnár és gyermekeke — Kék egér — A kedélyes paraszt — Hivatalnok urak — A nagymama — Sötétség — A szerencse fia — Elnémult harangok — Árendás zsidó — Mnongodin úr felesége — Sherlock Holmes — Kaméliás hölgy.

1910

FEHÉR KÁROLY: Az elvált asszony — A drótnélküli táviró — Trenk báró — Liliom — Erdész lány — A bíboros — Szultán — Szerelmi keringő — Luxemburg grófja — Bolygó istenek — Sári bíró — A gyermek — Parasztbecsület — Obsitos — Goldstein Számi — A szentgalleni kaland — Buridán számara — Iglói diákok — A botrány — A tájfun — Anarchista kisasszony — A fősvény — Sötét pont — Muzsikusz leány — Pártütők — A masamód — Tilos a csók — Egy katona története — A kuruzsoló — Elvált asszony — A Balkán hercegnője — A kard becsülete — Zsidó honvéd.

1911

FEHÉR KÁROLY: Forradalmi nász — A harang — A molnár és gyermeke — A kormánybiztos — A medikus — A balga szűz — Lord Piccolo — Nap és Hold — Hercegisasszony — Babuska — Romeo és Júlia — Millió — A becsstelen — Egy test, egy lélek — Halhatatlan lump — Stern Izsák.

KOMJÁTHY JÁNOS: A bor — A cigány.

PINTÉR IMRE-PARLAGI KORNÉLIA: Kabaré-est.

KISÉRI NÁNDOR-ANDOR IDA: Kabaré-est.

TOMPA SÁNDOR (Kézdivásárhely, 1903—Bp. 1970) kolozsvári, bp-i színész. — A pesti gyerek — Az ezred apja — Artatlan Zsuzsi — Vasgyáros — Öngyilkosok klubja — Vera Violetta — Fedora — Erdei lak — Dufla pofon (egyfelv.) — Kék róka (operett) — A kis gróf — Csitulj, szívem — Izrael — Heidelbergi diákélet — Éljen a király — A két árva — Az eszemadta — Hit és haza.

TOMPA KÁLMÁN: Asszonyfaló — A csitri — Bál az udvarnál — A dalovai nábob leánya — Én vagyok a néni — Válás után — Lengyel menyecske — Bukow — Limonádé ezredes — Kegyelmes úr — Rip van Winkle — Leányvásár — A kis barátnő — Nincs tovább — Farkasok (Tolsztoj egyfelv.) — Tengerész Kiató.

SZABADOS LÁSZLÓ : Buksi — A cárnő — Aranyeső — Éva boszorkány — A farkas (Molnár F.) — Sztrájkol a gölya — Mozikirály — A zöld frakk — A titok — A faun — A nap hőse — Judit.

A megyéből elszármazott színészek, zenészek

BALÓ ELEMÉR (Bp., 1892—) színész, a bp-i NSZ tagja, a MSZL tanúsága szerint családja nagybaconi eredetű.

BIHARI JÓZSEF (Nagyajta, 1901—) a bp-i NSZ tagja, színész.

DIMÉNY LAJOSNÉ GOCZ ETEL (Kovászna, 1900—) színésznő. Sorsa ismeretlen.

HOSSZÚ ZOLTÁN (Kálnok, 1897—) színész, holléte ismeretlen.

IGNÁCZ RÓZSA (Kovászna, 1910—), író, színművésznő, a bp-i NSZ volt tagja. Megírta Laborfalvy Róza életregényét (Róza leányasszony, 1942).

KISS MANYI (1911—1971) bp-i színésznő. Noha Magyarlónán született, Kovászna megyei származását a köztudat számontartja.

KÖPECZI BÓCZ ISTVÁN (Bp., 1919—) díszlet- és jelmeztervező Bp-en.

LÁSZLÓ BÉLA (Sepsiszentgyörgy, 1900—) színész. Pályája ismeretlen.

MURGÁCS KÁLMÁN (Sepsiszentgyörgy, 1893— Hodmezővásárhely, 1967). zeneszerző, dalköltő.

THURÓCZY GYULA (Hídvég, 1885— Debrecen, 1959) színész.

TOMPA SÁNDOR (Kézdivásárhely, 1903— Bp. 1970) kolozsvári, pb-i színész.

ÜTŐ ENDRE (1903—) díszletfestő, díszlettervező, színész. Noha Nagykanizsán született, szentiváni származását emlegetik.

CONTRIBUȚII LA ISTORIA TEATRULUI ÎN SF. GHEORGHE LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL 20-LEA

SUMAR

În volumul precedent al anuarului ALUTA (1970) autorul a publicat o comunicare consacrată perioadei 1800—1900. În prezenta lucrare continuă publicarea datelor referitoare la istoria teatrului maghiar din Sf. Gheorghe în perioada premergătoare primului război mondial: 1900—1913.

În acești 13 ani orașul Sf. Gheorghe a găzduit 20 de trupe ambulante și ansambluri mici de cabaret care au realizat 360 de reprezentații cu aproximativ 330 de premiere, dintre care menționăm următoarele: **Țesătorii** de G. Hauptmann 1900, **Cyrano de Bergerac** de E. Rostand 1901, **Monna Vanna** de Maeterlinck 1903, **Ana Karenina** după romanul lui L. Tolstoi 1911, **Iudita** de Hebbel 1913 alături de o serie de piese clasice precum și naturaliste.

Lucrarea scoate în relief tendințele de a da o formă organizată vieții teatrale prin înființarea circumscripțiilor teatrale și asociațiilor pentru patronarea trupelor ambulante.

CONTRIBUTIONS À L'HISTOIRE DU THÉÂTRE À SF. GHEORGHE AU DÉBUT DU 20-e SIÈCLE

SOMMAIRE

La présente publication est considérée comme la suite du travail sur l'histoire du théâtre hongrois à Sf. Gheorghe au 19-e siècle. Dans cette deuxième partie l'auteur conduit ses recherches jusqu'à la première guerre mondiale (1900—1913).

Au cours de ces 13 ans la ville de Sf. Gheorghe a reçu 360 spectacles réalisés par les troupes ambulantes (environ 330 premières).

Dans cette période le mouvement théâtral est en train de s'organiser: on divise le pays en arrondissements théâtraux et on organise dans chaque ville des associations pour le patronage des ensembles.

JEGYZETEK

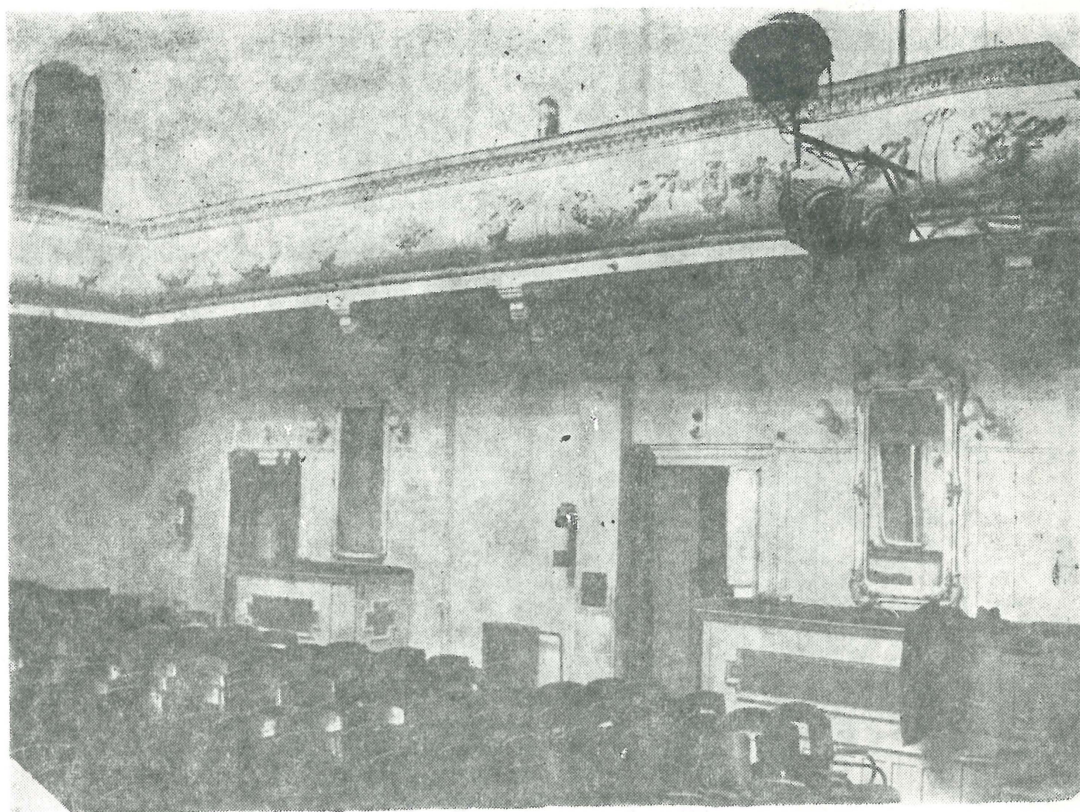
Az 1900—1906-ig terjedő időszak tárgyalásánál a Sepsiszentgyörgyön kiadott **Székely** A fényképreprodukciókat Paszjár Sándor és Fóris Pál készítette.
között eltérés mutatkozott, a **Kislexikon** adataihoz ragaszkodtunk.
házi kislexikon (1969) címszavai alapján készült. Ahol a két lexikon adatszolgáltatása (1930) megjelent **M. Színművészeti Lexikon** és a Hont Ferenc-Staud Géza szerk. **Szín-Székely Nép** című hírlap szolgált útmutatásul.
Nemzet, az azt követő hét éves időszak történetének felvázolásánál az uo. megjelent
Az elszármazott színészek jegyzéke a Schöpflin Aladár szerkesztésében év nélkül

A Szabadság-tér 1900 táján (Postai lev. lap. 1904)

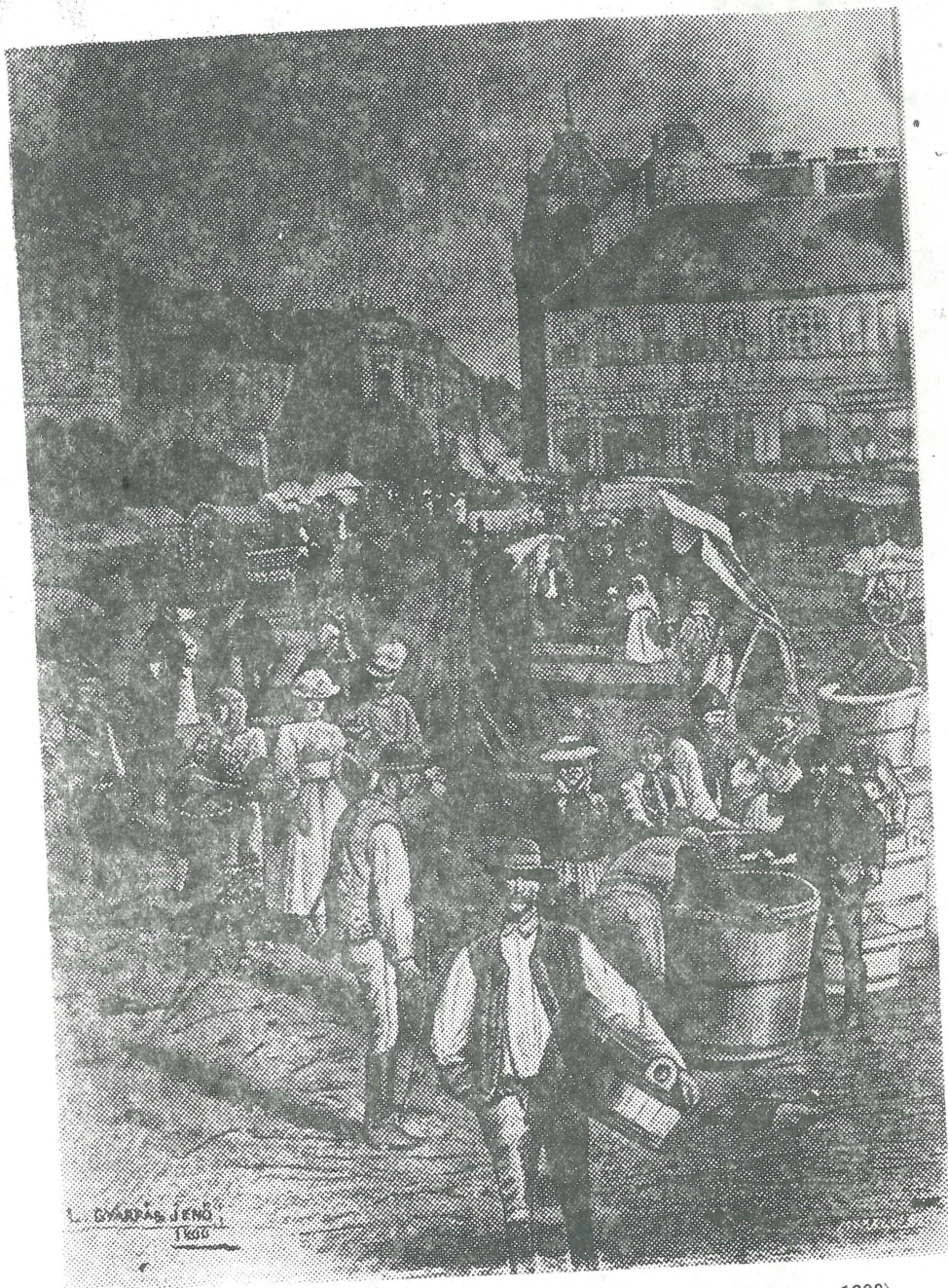
A városliget befásítása (Egykori fénykép után)

A régi városház díszterme (a színházterem) az 1904-es renoválástól 1957-ig; a felvétel a lebontás előtt egy nappal készült.

Sepsiszentgyörgy a századfordulón a vasútállomás (Eprestető) felől nézve (Nagy Lázár rajza, 1900).

Nagyvásár Sepsiszentgyörgyön. (Gyánfás Jenő rajza — 1900)

Blaha Lujza a „Piros bugyel-
lárís“ főszerepében.

Tompa Kálmán

Szabados László